

حرف‌های مشابه

حسین مرادی

مشابه آن «ث ص» است. دسته پنجم حرف «ت» و یک مشابه «ط» آن را در برمی‌گیرد. دسته ششم شامل دو حرف «ک گ» است که تشابه ظاهری و نوشتاری آن‌ها بیشتر از تشابه لفظی خود را نمایان می‌کند. حال این مطلب برای اولین بار در ذهن بنده حقیق به وجود آمده است و لازم می‌دانم برای کسانی که از نزدیک دستی بر آتش دارند، مثل معلمان و دبیران ادبیات فارسی و همچنین دیگر دبیران طرح مسئله کنم، به این گونه: من از شما سؤالی می‌کنم و شما ۵ ثانیه فرصت دارید که جواب بله یا خیر بدهید. اگر جواب شما منفی باشد که مسابقه و سؤال تمام است اما اگر جوابتان مثبت باشد، قسمت دوم سؤال را طرح می‌کنم و شما ۳۵ ثانیه فرصت دارید جواب دهید.

در تمامی گویش‌ها حروف الفبا کلمات را می‌سازند و نقش معجزه‌آسایی در گویش دارند. فخامت جملات به کلمات و وقار کلمات به حروف آن‌هاست که عموماً باعث ایجاد معنا در کلمه می‌شوند. در هر زبان و ادبیاتی، اکثر کلمات ریشه‌دارند. در زبان فارسی که از کلمات زبان عرب تأثیر قابل توجهی را پذیرفته است، بسیاری از کلمات عربی هستند. بعضی از حروف نیز عربی هستند که مشابه فارسی هم دارند؛ برای مثال: مشابه حرفی که در فارسی آن‌ها را «قاف» نام نهاده‌ایم، در زبان عربی «غین» است و این دو در تلفظ مقداری با هم تفاوت دارند اما شبیه‌ترین حروف به یکدیگرند. به عبارت دیگر، نزدیک‌ترین مخارج حروف را به یکدیگر دارند. البته در زبان فارسی هر دوی آن‌ها را به یک نحو تلفظ می‌کنیم که این دو حرف را از این پس دسته اول نام‌گذاری می‌کنیم.

دسته دوم عبارت‌اند از: دو حرف «ح» و «ه». دسته سوم شامل حرف «ز» و سه مشابه آن است که عبارت‌اند از «ض ذ ظ» که زحمت افراد غیرعرب را برای فراگیری تلفظ صحیح این حروف بیشتر می‌کند. دسته چهارم شامل حرف «س» و دو

فخامت جملات به کلمات و وقار کلمات به حروف آن‌هاست که عموماً باعث ایجاد معنا در کلمه می‌شوند

پی‌نوشت‌ها

۱. همه مثال‌های ارائه شده فارسی با تلفظ انگلیسی از کتاب فرهنگ معین جلد ۵ (اعلام) و جلد ۶ (اعلام) استخراج شده است. و همچنین برای مثال‌هایی که یافت نشده یعنی آن ویژگی را ندارند، همین دو کتاب مورد تفحص قرار گرفته‌اند.
۲. همه مثال‌های ارائه شده از زبان عربی از کتاب «واژه‌های قرآن» اثر محمد رضایی، نشر مفید ذکر شده است. همچنین برای مثال‌هایی که یافت نشده این کتاب مورد بررسی قرار گرفته است.

منابع

۱. رضایی، محمد؛ واژه‌های قرآن، نشر مفید، ۱۳۸۷.
۲. معین، محمد؛ فرهنگ فارسی، ج ۵ و ۶

یافت شد؛ یعنی کلمه ضیزی به معنی ظالم، بی‌انصاف، ناقص و بدشکل، که یک کلمه عربی و قرآنی است که در آیه ۲۲ سوره ۵۳ به این صورت آمده است: تلك اذا قسمة ضیزی (قسمت کردنی ظالمانه) اما در فرهنگ فارسی تاکنون کلمه‌ای برای آن پیدا نکرده‌ام.

دسته چهارم: حروف س ت ص که هیچ مثالی برای آن‌ها یافت نشد.

دسته پنجم: حروف ت و ط که مثالی برای آن‌ها یافت نشد. البته کلمه کاشتیمور از امیران عصر سلطان ابوسعید ایلخانی (۷۲۹ هـ ق) وجود دارد که واضح است این کلمه مرکب از طاش + تیمور است و بنابراین، مورد نظر ما نیست.

دسته ششم: دو حرف ک و گ که برای آن‌ها مثال‌های زیادی دارد؛ از جمله:

کرگاه Kargah یکی از دهستان‌های بخش خرم‌آباد - کلاً اگر محله از مازندران گرکان garakan دهی از آشتیان - گردکان به معنی گردو.

منظور از مقاله‌ای که ارائه شد کسب اطلاعات از این است که آیا تاکنون کسی به این مسئله توجه کرده است که آیا می‌توان کلمه‌ای با چنین ویژگی‌هایی یافت یا نه.

در برخی موارد هم که مثالی وجود ندارد، می‌توان ریشه‌یابی کرد که چرا چنین کلمه‌ای به وجود نیامده است؟ البته این کار مهم از عهده بنده حقیر خارج است و همت و نکته‌سنجی اهل فن را می‌طلبد.

آماده؟ شروع. سؤال اول: آیا کلمه‌ای وجود دارد که در آن دو حرف مشابه مثلاً ق و غین وجود داشته باشد؟

سؤال دوم: یک مثال بزنید. نکته ۱: باید توجه داشت که آن کلمه نباید مرکب و دو قسمتی باشد؛ مثل کلماتی از قبیل صد ستون، زیرگذر، قراطاغ که همان قراداغ است، رازدار و سیل‌بند.

نکته ۲: آن دو حرف یا چند حرف که شبیه یکدیگرند از ریشه یک کلمه باشند؛ نه کلماتی مانند طبقات که دو حرف «ط و ت» در آن آمده است که «ت» نقطه‌دار جزء ریشه کلمه نمی‌باشند و نه کلماتی مانند تطاول که ریشه کلمه طول است و به باب تفاعل رفته است.

بدیهی است که در هنگام طرح مسئله به جای دسته اول (ق و غ) از سایر حروف ذکر شده می‌توان استفاده کرد.

اما پاسخ سؤالات یا بیان مثال‌ها!

دسته اول: کلمه قورباغه دو حرف ق و غ را داراست که این کلمه معنی واضح و مشخص دارد. همچنین کلمه قتلغ، ترکان به معنی شهر بانوی خجسته، زن سلطان قطبالدین جاکم کرمان می‌باشد که دو حرف ق و غ را دارد و قتلغ خان به معنی امیر خجسته است.

دسته دوم: برای حرف ح و ه مثالی یافت نشد. دسته سوم: برای حروف ز ض ذ ظ فقط یک کلمه